

ט

ומ"ש ואע"פ שאין קורין בו חייבים הציבור לקנותו מפניו וכו' ומיהו אם רצה להעלותו הרבה אין קונין אותו מפניו וכו'. משנה כחצתיה נסמוך: ומ"ש בכדי דמיו ומעט יותר. שם (פ"ג) ח"ר מעלין דמיהן עד כדי טרפעיך ופירש"י אע"פ ששנינו אין לוקחין אותם ביותר מדמיהן טעמא שלא יתנו לב וטרמו לשלול ספרים אבל דגרי מועט להעלות דמיהן טרפעיך לא מוכחא מילתא כולי האי. וכתבו המוספות (ד"ה מעלין) משמע מתוך פרש"י דקאי גם אספרים וקצת תימה לדין משנה התלמוד ספרים שדמיהם יקרים להעלות כדי טרפעיך כמו דמיהן ומזוזות לכך נראה דקאי אדמיהן ומזוזות וממילא משמע ללספרים מוספים דבר מועט וכן הם דברי רבינו: ומשמע הם גמרא דאין לומר לגוי שיתנם לו חול יותר מדאי פן יכעוס וישליכם למקום האבד דעבדא היא טעמא לאבי דאחיה ליה חייחא דתפילי ואמר לה יהבת לי ריש ריש בתמרי אילמלא ויהרא שקלה שדמיהו נהרא אמר לא איבעי לי לזולתינהו באפה כולי האי:

סימן ל"ט (מד): פסק רבינו שנמלאו מד גוי דכשרים וכלן פסק גבי ס"ת דיגנו ומאי שנא תפילין מס"ת ועיין במה שכתבתי באורח חיים לשם (פ"ג) נס"ד:

ב ומ"ש ואף על פי שאין קורין בו וכו'. שם משנה ונרימא: ובה שחזר רבינו וכתב ואם רצה להעלותו הרבה פניחים אותו בידו. נראה דמתחלה קמזויר שלא יקפוז לתת לגוי דמים הרבה כדי שלא יזלזל בו דכדי דמיו ומעט יותר נמי לא יזלזל בו כיון שנותנים לו מעט יותר לאפוקי אם ידקדק שלא ליתן אלא בכדי דמיו איכא למיחש שמא יתן לו מעט פחות

ואין קורין בו. ואף על פי שאין קורין בו חייבין הציבור לקנותו ממנו ולגונזו כדי שלא יזלזל בו, ומיהו אם רוצה להעלותו הרבה (ד) אין קונין אותו ממנו אלא בכדי דמיו ומעט יותר ואם רצה להעלותו הרבה מניחים אותו בידו: ב גר שחזר לסורו מחמת יראה כשר לכותבו: ה ספר תורה שאמר הסופר בעודו בידו שלא

ומזוזות לכך נראה דקאי אדמיהן ומזוזות וממילא משמע ללספרים מוספים דבר מועט וכן הם דברי רבינו: ומשמע הם גמרא דאין לומר לגוי שיתנם לו חול יותר מדאי פן יכעוס וישליכם למקום האבד דעבדא היא טעמא לאבי דאחיה ליה חייחא דתפילי ואמר לה יהבת לי ריש ריש בתמרי אילמלא ויהרא שקלה שדמיהו נהרא אמר לא איבעי לי לזולתינהו באפה כולי האי:

ב גר שחזר לסורו מחמת יראה כשר לכותבו. נרימא ומימרא דרב אשי שם:

ה ס"ת שאמר הסופר בעודו בידו שלא עיבד העורות דשמן וכו'. פרק הניזקין (גיטין נד): ההוא דאחא לקמיה דרב אמר מי א"ל ס"ת שכתבתי לפלוני אזכרות שלו לא כתבתי לשמן א"ל ס"ת בד מי א"ל בד לוקח א"ל נאמן אתה להפסיד שכרך ואי אתה נאמן להפסיד ס"ת א"ל רבי ירמיה נהי דהפסיד שכר אזכרות שכר ס"ת כוליה מי הפסיד א"ל אין שכל ס"ת שאין אזכרות שלו כחובות לשמן אינו שזה כלום ההוא דאחא לקמיה דרבי אבהו א"ל ס"ת שכתבתי לפלוני גרילים שלו לא עיבדתי לשמן א"ל ספר תורה בד מי א"ל בד לוקח א"ל מחוך שאתה נאמן להפסיד שכרך אתה נאמן להפסיד ס"ת ומאי שנא מדרבי אמי התם איכא למימר טעי דרבי ירמיה הכא כיון דקא מפסיד כוליה אגריה ואחא אמר אימור קושטא קאמר. ופירש רש"י (נה). התם איכא למימר דמשקר ונתכוין להקיט וסבור שלא יפסיד אלא שכר אזכרות כרבי ירמיה אבל גבי קלפים יודע הוא שיפסיד כל שכרו ואחי אמר אימור קושטא קאמר. וכתב הר"ן (נו): ואיך נאמן להפסיד ס"ת משום דחוקת פועל עשה כהוגן מה שצדו וכל שאינו צדו אינו נאמן דחוקת משקר ומיהו באלם דעלמא עד אחד נאמן באיסורין בכל דד דסתמא אמרו (חולין י): נאמן עכ"ל. ורבינו ירוחם (נ"ג ח"ב יט). כתב אהא דאמרינן אי אתה נאמן היינו מפני שאינו צדו שחם היה צדו נאמן וכמו כן אפילו לא היה צדו ואמר לו הפעם הראשונה שמאלו כלומר כשנתן לו הספר אמר לו כך נאמן ואין הפרש בין שבעל הספר שותק בין שמכחשו כי הוא אינו יכול לדעת בזה אמימת הענין עכ"ל:

מכדי דמיו וסתמא הגוי ארס מרוב כעס שנותנים לו פחות מכדי דמיו וישליו לנהר כעובדא דטייעתא דלייתת חייחא דתפילי לקמיה דאבי. והשתא הו קס"ד דאף על גב דלכתחלה לא יקפוז לתת לגוי דמים הרבה היינו כדי שלא יתנו הגויים לבס וטרעוהו ושללו ספרים כשיראו (כ) שקופלים ליתן להם דמים הרבה אבל עכשיו דקמזויר שלא יקפוז לכך אלא דוקא בכדי דמיו ומעט יותר אם כן מסתמא לא יתנו שוב לב לטרוח ולשלול ספרים כיון שאין הישראלים קופלים לקנות דמים מרובים וא"כ איכא למימר כיון דלנכסוף אין הגוי מתפייס בכדי דמיו ומעט יותר רשאין אנתו ליתן לו לנכסוף דמים מרובים כדי שלא יזלזל בו כשרואה שמיניחין אותו צדו להכי חזר ואמר רבינו ואם רצה להעלותו הרבה מניחין אותו צדו ואין אנו רשאין ליתן לו דמים הרבה אף לנכסוף:

ג ספר תורה שאמר הסופר בעודו בידו וכו'. נפרק הניזקין (סוף דף נ"ד): ההוא דאחא לקמיה דרבי אמי א"ל ספר תורה שכתבתי לפלוני אזכרות שלו לא כתבתי לשמן א"ל ספר תורה בד מי א"ל בד לוקח א"ל נאמן אתה להפסיד שכרך ואי אתה נאמן להפסיד ס"ת. ופירש רש"י הואיל ואין בידך עכ"ל. אלמא דאי הוה ס"ת צדו היה נאמן להפסיד הספר תורה וכן כתב רבינו אבל כשאנו צדו אינו נאמן דחוקת דפועל עשה כהוגן מה שצדו וכיון דהשתא אינו צדו אינו נאמן דחוקתו דמשקר. והכי איחא נפרק שני דע"ז (לד): מוריים אומן שרי לפי פירוש הערוך (ערך אמן) דאומן לא מרע נפשיה. ומיהו אדם בעלמא עד אחד נאמן באיסורין בכל דד דסתמא אמרו נאמן אפילו אינו צדו אלא דהכא דפועל דאומן כשאנו צדו חזקתו דמשקר חו היא דעת הרשב"א הביאו בית יוסף לעיל בסמ"ת קכ"ז (רי"א). ע"ש דעת (נ"י) [ר"ן] נפרק הניזקין ומביאו בית יוסף כאן. א"ל רבי ירמיה נהי דאפסיד שכר האזכרות שכר דכוליה ספר אמאי מפסיד א"ל שאני אומר כל ספר תורה שאין אזכרות שבו כחובין לשמן אינו שזה כלום. וכו' איחא התם ההוא דאחא לקמיה דרבי אבהו א"ל ספר תורה שכתבתי לפלוני גרילים שלו לא עיבדתי לשמן א"ל ספר תורה בד מי א"ל בד לוקח א"ל מחוך שאתה נאמן להפסיד שכרך נאמן אתה להפסיד ספר תורה ומאי שנא מדרבי אמי התם איכא למימר טעי דרבי ירמיה הכא קא מפסיד כוליה אגריה וקאחי אמר שמע מינה קושטא קא אמר. ופירש רש"י התם איכא למימר דמשקר ונתכוין להקיט וסבור שלא יפסיד אלא שכר אזכרות כרבי ירמיה אבל גבי קלפים יודע הוא שיפסיד כל שכרו ואחי אמר אימור קושטא קאמר עד כאן לשונו. וזהו שכתב רבינו

פרישה

כך מותר לקנות אפילו יותר מכדי דמיו לכן כתב ואם רצה להעלותו הרבה מניחים אותו צדו ר"ל בכל ענין אע"ג שלא יבין הגוי כני"ל. ועיין בנ"י שכתב ו"ל ומשמע התם צמ"י דאין לומר לגוי שיתנם לו חול יותר מדאי פן יכעוס וישליכם למקום האבד כעובדא דגמרא וכו'. אבל רבינו לא כיון לזה לומר דבין ביוק יותר מדאי בין חול לא יקנו דהא רבינו לא נקט זול בלשונו אלא העלאת דמים נקט ב"פ וק"ל:

חדושי הגהות

רפא [א] מה שהוסיף לומר ואין קורין בו נראה דקמ"ל מה דלפילו צמ"י אין קורין בו בחדושי דמ"י ולא דמי לאותן שמנה הרמב"ם בפ"ו מהלכות ס"ת (ה"א) שכן כחומם כל זה מטואר היטב בע"ז א"ל א':

ואם תאמר לאחז לורך שאלו רבי אהו ספר תורה צד מי האל
אם הימה צד הסופר כל שכן דמהימן כיון שהוא צדו אם כן ה"ל
לומר בסמס נאמן אהה לפסול ספר תורה. מירן הרא"ש (פי יג) דלא
היה אומר לו בסמס נאמן אהה לפסול ספר תורה היו טועים לומר
דספר תורה צד הסופר היה ולכן
האמינו ולכן צד לדבר הדבר שאלו
והשיב לו צד הלוקם וא"ל דאפילו
הכי אהה נאמן נמנו לפסול ספר
תורה. ולפע"ד נראה לחלק דאי הוה
ספר תורה צד הסופר מהימן
לפסול ספר תורה אפילו היה כותב
לו נחנס אבל כשהוליו מידו ונחנו
לפלוזי אם היה עושה עמו נחנס לא
היה נאמן כיון שאינו צדו וחזקה
דמשקר דפועל ואומן חזקה שעושין
כהונן דלא מרע נפשיה אבל כשעשה
בשכר מתוך שהוא נאמן להפסיד
שכרו וכו' ולכן שאלו בסמס ספר
תורה צד מי צד להוליו מפיו אם
עשה נחנס או בשכר דמתוך משונמו
ישמע ויצן אם הוא לוקם או לאו
וכאשר השיב צד לוקם אם כן נשמע
דעשה עמו בשכר אמר לו מתוך
שאם נאמן להפסיד שכרך וכו' ואם
היה נשמע מתוך משונמו דעשה
עמו נחנס לא היה נאמן אף על
הגדלין לפסול ספר תורה כיון
שאנינו צדו כדפרישית והכי נקטינן:

פסל הסם (ה"ג) ס"ת שכתב גר או ממור ורבינו שמחה כחז דל"ג
ממור ב' משום דקתני הסם זה הכלל כל המוילא את הרבס די
חוננס כותב וממור מוילא רבס די חוננס. ואינו יודע מנין לו
שמוילא את הרבס די חוננס דמהייה דמסכת סופרים איכא למילף
שאין מוילא אי מדאורייתא אי
מדרבנן. ואינו ראינו כמות דהייט
טעמא דממור פסול [ד]כשיניע
לפסוק (דברים ג. ג) לא יבא ממור
בקהל ה' נחפו ואינו כותב אזכרה
לשמה ואפילו אמר נחכונמי אן
סהדי שלא נחכין והיינו נמי טעמא
דגר דקתני הסם דגר דקתני במסכת
סופרים היינו גר מושב שאוכל נלות
וכשינא לכתוב (דברים י. כא) נללה
וגו' לגר אשר בשערך וגו' כי עס
קדוש אהה לה' אלהיך אינו כותב
אזכרה לשמה עכ"ל:

עיבר העורות לשמן או שלא כתב האזכרות
לשמן (ה) נאמן והוא פסול (א) (ו) החזירו
לבעליו נאמן על הגוילים ולא על (ב)
האזכרות א:

סימן רפב

פרטי רחמי דינים המבוארים בזה הסימן

[א-ג] דברים שצריך לנהוג כבוד בס"ת ודין עמידתו ואם מוליכו
ממקום למקום כיצד יוליכו: [ד] לא יכנס בס"ת לבית המרחץ ולא
לבית הקברות ולא יקרא עד שירחיק מבית הכסא ומבית הקברות ד'
אמות: לא יאחז ס"ת ערום: [ו] אסור לישב על המטה שס"ת
עליה: [ז] אם ישמש מטתו בבית שיש בו ס"ת או תפילין או שאר
ספרי הקדש: [ח] אם טמאים אוחזים ס"ת וקורין בו: [י-יא] ס"ת
שבלה ומטפחות ספרים שבלו כיצד גונזין אותם: [יב] דין תיק
ומטפחת וארון ומגדל וכסא שבלו: [יג] דין תיבה לעשות ממנה
כסא וכסא לעשות ממנו שרפרף: [יד] דין בימות שעמד עליהן
האוחז הספר: [טו] תשמישי ס"ת שעשאן על תנאי: [טז] דין
תפוחים שעושים לס"ת: [יז] דברי קדושה שמכרום ו' טובי העיר:
[יח] יחיד שמכר ס"ת שלו מותר להשתמש בדמיו: יחיד שמכר
התפוחים שלו יכול להוקם [לעשות] בהם כל מה שירצה:

א חייב אדם לנהוג כבוד גדול בספר תורה
(א) ומצוה לייחד לו מקום ולכבד אותו המקום

ג גרסינן בפרק השולח (גיטין
מה): תני רב המנונא צריה דרנא
מפשונוי ס"ת תפילין ומזוחות
שכתבן מין ומסור גרי וענד אשה
וקטן וכותי ישראל משומד פסולים
שנאמר (דברים יא. יט) וקשרתם
וכתבתם כל שיטת בקשירה יטו
בכתביה וכל שאינו בקשירה אינו
בכתביה וכתבוהו הר"ף (ו)
והרא"ש בהלכות תפילין (פי ג) וגם
הרמב"ם כתב בפ"א (ה"ג). וכסב
הואיל ולימנהו בקשירה לימנהו נמי
בכתביה תפילין ומזוחות דמשמע זהו קרא וכ"ש בס"ת דהא קדוש
טפי מימייהו. וכתב עוד דנראה מדברי הרמב"ם ורש"י דפוסוליייהו
הואיל ולימנהו בקשירה עול מזהו אפילו לא
כתב המדרי בהלכות קטנות (יג):
סוף ה"ק) הא דמניא קטן שכתב תפילין פסולין היינו אפילו הגיע למינון דלימיה בקשירה מדאורייתא אלא"כ [הוא] פ"ג:

רפב פרטי רחמי דינים המחודשים המבוארים בזה הסימן
[ב] כששומע קול פעמוני ס"ת אף על פי שאינו רואהו חייב לעמוד ועי"כ נהגו לעשות פעמונים: כשהספר תורה בדוכן אם חייבים העומדים למטה
לעמוד: חומשים שלנו אף על פי שאינם (גולל) (בגולל) עומדים לפנייהם: בני אדם החבושים בבית האסורים אם מוליכים ס"ת אצלם: [ו] הקמיעין
אם היו מכוסים עור מותר ליכנס בהם לבית הכסא: [ז] אין מורקין כתבי הקדש ואפילו הלכות ואגרות: [ח] כמה גבוה יהיה הס"ת ממנו יהיה מותר
לישב אצלו: אם מותר לישב על גבי [מטה] ששאר ספרים מנחים עליה: לא יחן אדם ס"ת על גבי ארכובותיו ושני אצילי ידיו: [י] הרואה ס"ת
שנשרף: [יז] דין לוחות ספרים שלנו שאינם נללים: דין לוחות שכתבין עליהם:
א חייב אדם לנהוג כבוד גדול בס"ת ומצוה לייחד לו מקום וכו' עד ויכבדנו כפי כחו. הכל דברי הרמב"ם בסוף הלכות
ס"ת (פי"ה ה"א) א:

דרכי משה

עכ"ל ראבי"ה (מסכת מנחות אלף וקס"ג) וע"ל סימן קכ"ז אימתי עד אחד נאמן
באיסורין: (ב) שבואר בגמרא דהיינו אם לא נתן לו שכרו אבל אם נתן
לו שכרו אינו נאמן וע"ל סימן קכ"ז דין זה:

רפא (א) במדרכי פרק הניזקין (דף תרי"א ע"ב) (שצד) דמ"ה הוי כחומש
בעלמא ללמוד בהם תינוקות וצריך ליתן לו כשכר חומש בעלמא
רק העורף ששהו הס"ת העשויה כתיקונה יותר מהחומש זה לא ליתן לסופר

פרישה

שכר מי שלא כתב האזכרות לשמן אינו מפקיד כל שכר הס"ת אלא שכר
האזכרות וא"כ להקטיו קא מרין הואיל שאין לו הפסד מרובה משום דחזקה
טופל עושה כהונן גמלא ע"ש:
רפב (ה) ומצוה לייחד דה מקום וכו' ולא יגדע ערותו כנגדו
ולא יששום רגליו כנגדו. הא דכתב כנגדו לשון זכר וכן אמ"כ

(ה) נאמן והוא פסול. דכל שצדו הוא נאמן: (ו) החזירו לבעליו
נאמן ע"י הגוילים ולא ע"י האזכרות. כנ"ל פירוש אם אמר שלא ענד
הגריל לשמן נאמן מאחר שידע שמפקיד כל שכרו [ו]אפ"ה אמר דלא קושטא
קאמר (אבל אם נתן לו שכרו אינו נאמן וע"ל סימן קכ"ז. עד כאן הגמיה). אבל
אם אמר שלא כתב האזכרות לשמן אינו נאמן דטובל לומר דברי ירמיה

הגהות והערות

רפא א] בכתה"י ובדפו"ד כ"י הגירסא, "נאמן על האזכרות ולא על הגויל". והוא טעות המוכח, וכן חיקנו הביח הפרשה כמתוקן בפנים: ב] לפנינו
(הלכה יג) בגירסת רבינו שמחה אך הנחלח יעקב כתב שבאגודה גרס בגירסת המדרכי: ג] וי"ל הראבי"ה לפנינו יוצרין שיעבר הגוילין ושיכתוב
לשמן ושיכתוב האזכרות לשמן ואם לאו אין מותר לקרות בו ומפסיד הסופר את שכרו כדאימא בתניוקין". עכ"ל:
רפב א] עיי"ש בדמכ"ם והגירסא שנתה כמקצת:

השולח פרק רביעי גיטין

קמא א דמי מילא מילא... קמא ב דמי מילא מילא... קמא ג דמי מילא מילא...

אמר לה קרין ט פ' בקונטרס והיא ליה ספק ספיקא דמחא... דלמא דמי מילא מילא...

מפני חיקון העולם: גמ' אמר ליה רב בוריא... דרב אשי יתר על כד דמיהו הוא דאין לוקחין...

לי משום דמחא דליצורא לי משום... ללא ליגרנו ולימו טפי: גמ' קורין בו. ולא חיישין...

קמא ד דמי מילא מילא... קמא ה דמי מילא מילא... קמא ו דמי מילא מילא...

דמי מילא מילא... דמי מילא מילא... דמי מילא מילא...

דמי מילא מילא... דמי מילא מילא... דמי מילא מילא...

דמי מילא מילא... דמי מילא מילא... דמי מילא מילא...

דמי מילא מילא... דמי מילא מילא... דמי מילא מילא...

דמי מילא מילא... דמי מילא מילא... דמי מילא מילא...

דמי מילא מילא... דמי מילא מילא... דמי מילא מילא...

דמי מילא מילא... דמי מילא מילא... דמי מילא מילא...

דמי מילא מילא... דמי מילא מילא... דמי מילא מילא...

דמי מילא מילא... דמי מילא מילא... דמי מילא מילא...

דמי מילא מילא... דמי מילא מילא... דמי מילא מילא...

דמי מילא מילא... דמי מילא מילא... דמי מילא מילא...

דמי מילא מילא... דמי מילא מילא... דמי מילא מילא...

דמי מילא מילא... דמי מילא מילא... דמי מילא מילא...

דמי מילא מילא... דמי מילא מילא... דמי מילא מילא...

דמי מילא מילא... דמי מילא מילא... דמי מילא מילא...

דמי מילא מילא... דמי מילא מילא... דמי מילא מילא...

דמי מילא מילא... דמי מילא מילא... דמי מילא מילא...

דמי מילא מילא... דמי מילא מילא... דמי מילא מילא...

דמי מילא מילא... דמי מילא מילא... דמי מילא מילא...

מכוערים כאלו. (ומה שכתבת ז המדפיס ישראל ונתכוין גם ל דאם היה יודע מה שכתוב ש פשוט שיש לדון אותו למין שו וגם לבד זה הרי עושה נבלו קדושים בספר מנוול ומטונף כזה

והנכון לע"ד שרשאין לשרו

שבהן וממילא מחוייבין לעשות חדא דבשבת דף קט"ז א"ר ישמ שלום בין איש לאשתו אמרה בקדושה ימחה על המים הללו ע ותחרות בין ישראל לאביהן שב וכמה עיי"ש א"כ מפורש שמה שכתבו מין הוא אף בידוע שנכו הא נכתב בקדושה וכדאמר בהק' הסתה והדחה כשל המיסיאנערן הטלת קנאה ואיבה ותחרות וד לשורפן וא"כ הרי"ף והרא"ש שהבי הרי פסקו כמותו וצריך לשורפן נכתבין בקדושה וכ"ש כשהוא רק

אבל הרמב"ם ורש"י משמע ישמעאל מטעם הק"ו דהא הרמב"ם ה"ח כתב בטעם אפיקורס ישראל אותו עם האזכרות שבו מפני שאי השם ולא כתבו לשמו אלא שהוא כשאר הדברים והואיל ודעתו כן ומצוה לשורפו כדי שלא להניח ולא למעשיהם עיי"ש א"כ מפורש מקודש היה אסור דלא כר' ישמעאל נתקדש מותר וממילא הוא מצוה. ו דאף שסובר דשם שלא נתקדש ג בהלכה זו אבל עכו"ם שכתב את אף שג"כ לא נכתב בקדושה, דעו לשמה להרמב"ם אף כשעמד ישרא לעשות לשמה כמפורש בפ"א מתנ באו"ח סי' י"א וסי' ל"ב. אבל סובר בקדושה שאסור לשרוף הוא רק נ אסרו הכא שיש מצוה לשורפו אבל שהיה אסור מדאורייתא לשרוף לא שיש מצוה לשרוף כדי שלא יהיה שם. אבל בסורגא דירי...

סעי' ט' בשם עבוה"ג בכתב אלקיכם במקום אלקים ועשה מהקף כפופה מם סתומה מותר למחוק אח"כ המם סתומה שאחריו אף שנתקדש בכתיבתו מתחלה אלקיכם משום דממילא נתבטל חשיבות טפילה לשם ממנו וכן הוא בכאן שבהוספת ינו שנעשה מזה תיבת אלינו נתבטל חשיבות השם מהאלף דלת ומותר למוחקם.

ולכן צריך למחוק כל תיבת אלינו כי למחוק רק אותיות ינו ולהשלים הינו יהיה פסול משום שלא נתקדש השם לא מבעיא אם לא קדש כלל כדיותר מסתבר אלא אף אם חשב לכתוב השם וקדשו נתבטל הקידוש בזה שנקרא אלינו. ולהעביר הקולמוס הא הלכה כרבנן דאינו מן המובחר ומלשון הש"ך סק"ב משמע שגם פסול דהא כתב ולא מהני העברת קולמס עליהן לשמן. ועיין בתשובת רעק"א סימן ע' שמסתפק שמא הוא רק אסור לכתחלה ולא פסול בדיעבד אבל בש"ך הא משמע שפסול ופלא שלא הביא רעק"א דברי הש"ך. ואף לרעק"א הא עכ"פ פסול מספק ולכן צריך למחוק כל התיבה ולכתוב השם דמותר אף על המחק כדאיתא בסעי' ז'.

משה פיינשטיין

סימן קעב

בדבר ספרי הרשעים מיסיאנערן שיש שם פסוקים או שמות

ר"ח סיון תש"ח.

מע"כ ידידי אהובי הרה"ג מהר"ר אברהם יוסף ראזענבערג שליט"א.

הנה בדבר ספרי הרשעים המיסיאנערן אשר מפיצים להסית ולהדיח ויש שם הרבה פסוקים עם אזכרות וגם שם הויה אשר נסתפקת אם רשאים לשורפם מטעם דהמדפיס אולי לא נתכוין לכלום, ובעצם ברור שלא נתכוין לכלום דהמדפיס אינו מי שעושה האותיות של העופרת שהוא קורא מה שכתוב, דשם בכלל

הודחה שמחייבין לבערן מן העולם. ונמצא שגם להרמב"ם צריך לשורפן עם האזכרות. אבל רש"י בגיטין דף מ"ה סובר דלא כר' ישמעאל וגם לא כטעם הרמב"ם שכתב על הא דא"ר נחמן ס"ת שכתבו מין ישרף דודאי לשם עכו"ם כתבו, וא"כ אף בנכתב סתמא שלא לשום כוונה כעובדא דידן יש לכאורה לאסור. וגם אף בכתב המין המיס- יאנער ממש בידו היה לן לאסור דהא הם מאמינים גם שיש בורא האמתי כידוע ומפורש בתוס' בסנהדרין דף ס"ג שעובדים בשתוף וא"כ כשכותבים שם היה ומעתיקים פסוקים מכוונים להשם ממש ולא להנוצרי ימ"ש.

אבל הא דוחק גדול לפרש ברש"י דכותב המין שם הויה לשם עכו"ם היינו שקורא את הע"ז שלו בשמות שבתורה דמה"ת נימא שקורא עבודה זרה שלו שנקראת פעור ובל ונבו וכדומה בשמות אחרים וגם א"כ כותב שע"ז שלו מצוה על שמירת שבת ושאר המצות והא אינו שומרן. אלא צריך לפרש כוונת רש"י שכותב המין הס"ת לצורך הע"ז לנוי או לתקרובת אבל יודע שהשמות הם של אלקי ישראל ותורה דיליה שצוה לישראל היא ומ"מ כיון שכתבה לנוי ולתקרובת הע"ז או לכוונה אחרת להראות מה שהע"ז הקילה על האדם לעשות את כל התועבות שאסרה התורה, צריך לשורפם. ואין לפרש שדוקא כשכתב לנוי ולתקרובת שיש בו דין שרפה ומדחה איסור דלא תעשון דהיה מוכיר זה, אלא שאינו מגדרי דחיית איסורים אלא כיון שהכתיבה היתה לכוונה רעה אין בהשמות שום חשיבות דיותר טוב שישרפו מלקיימן. לכן גם בעובדא דידן שנכתבו במקום הסתה והדחה שהוא חרוף וגדוף קיומן שם אין להם שום חשיבות וצריך לשורפן שזה יותר טוב. ולפ"ז אף לרש"י מותר ואף אם היה כותב בקדושה נמי היה מותר לרש"י כיון שנכתב לצורך הע"ז, דרש"י הא אינו מחלק בין שלא בכוונה לנכתב בקדושה. וגם מסתבר שקדושתו אינו כלום דהוא כמקדיש שם שאינו קודש דמדמין למקדיש בע"מ כ"כ זה כיון שהוא חרוף וגדוף כתיבתן כאן אינו שם הראוי להתקדש והוי כמקדיש בע"מ. ועיין בס"י רפ"א בט"ז וש"ך שכתבו רק טעם רש"י משמע שפסקו כותיה דדוחק לומר שלא הרגישו שפליג הרמב"ם וכן הרא"ש והרי"ף שהביאו הא דר' ישמעאל פליגי אבל מ"מ גם לרש"י יש לשרוף בעובדא דידן כדבארתי.

עוד יש טעם להתיר להש"ך ס"י רע"ו ס"ק י"ב דבשם שלא נכתב לקדושה מותר למחוק לצורך תקון עיי"ש ואין לך תקון גדול יותר מזה שנכתבו לתיפלות ולחרף ולגדף ולכן אף למה שאיתא בפ"ת

בשם משנת חכמים דרק לצורך תקון השם גופיה מותר, נמי הא זהו תקון השם גופיה שלא יהיה בבזיון גדול כזה. ואף שהיא סברא גדולה ואין צורך לראיה, הוא כמפורש בגליון מהרש"א דכתב על דינא דהש"ך דכמעט מפורש זה ברמב"ם פ"ו ה"ח מיסוה"ת וכוונתו דמפרש בטעם הרמב"ם שמותר ומצוה לשרוף ס"ת שכתבו מין משום שלא נכתב בקדושה כדי שלא להניח שם לאפיקורסים ולמעשיהם ומפרש שהוא משום שזהו צורך ותקון גדול להשם ושם שלא נכתב בקדושה מותר למחוק ולשרוף לצורך תקון. לכן אף שדברי הרמב"ם נראה יותר כדבארתי לעיל שלא אסרו בכזה שיש מצוה לשורפו, מ"מ חזינן שהגליון מהרש"א סובר הסברא שכתבתי שנחשב זה תקון השם ולכן להש"ך מותר לשורפם. ויש לפסוק כותיה ועיין בחת"ס ס"י רס"ז שאף בנכתב בקדושה יש שסוברין דמותר לצורך תקון השם וכ"ש שיש לעשות כהש"ך. ובעובדא דידן הא יש טעמים הראשונים לכן צריך לשורפם וכן עשיתי מעשה.

וטעם הרמב"ם ורש"י שלא פסקו כר' ישמעאל אולי סברי שר' טרפון שלא הזכיר הק"ו אלא סברא בעלמא פליג עליו ופסקו כר"ט. או שסברי דלאו ק"ו גמור הוא אלא אסמכתא בעלמא משום דבס"ת הא לא ניכר שכתבו המין ואין בזה הטלת קנאה כ"כ מחמת שהכותב היה מין. ואם נימא כטעם ב' כדי למעט המחלוקת מסתבר דרק בס"ת שכתבו מין פליג אר' ישמעאל אבל בספרי המיסיאנערן שהכתב בעצמו מסית ומדיח שהוא מטיל קנאה ואיבה ותחרות בין ישראל לאביהם שבשמים הוי זה ק"ו גמור לכו"ע ויהיה מותר ומצוה לשרוף אף להרמב"ם ורש"י אף אם היה נכתב בקדושה מק"ו דר' ישמעאל וא"כ יש עוד טעם להתיר ולחייב לשורפו.

ובדבר שמות הלע"ז אין שייך כלל להסתפק בעובדא דידן דהא הם קורין לע"ז שלהם ג"כ בלשון הלע"ז וא"כ הוא כמו אלהים אחרים שמותר למחוק ולשרוף ולבזות.

ומסתבר לע"ד שבאלו השמות שיש להם גם קריאה אחרת או אף רק פירוש אחר כמו שם קל שיש לקרותו אל בפתח שאינו שם כלל וכמו שם שד' שיש לקרותו שדי בקמץ וחיריק או לקרות שדי בסגול תחת השין שאינו שם כלל וכמו שם צב' שיש לקרותו צבאות בחיריק ושואו וכדומה ואף שם אלקים שאף שהוא אותו הקריאה מ"מ הוא גם בפירוש אחר על דיינים ועל מלאכים ועל ע"ז. הויא הכוונה עיקר בחשיבות השם. ולכן בהדפסה של העתונים שאין שום כוונה עליהו מחמת שהמרפס ע"י המאשין אינו

בהכרח מטבע של הברכה בשם אד' דוקא ונדח לא יצא כשיאמר רחום, ומ"מ כשמברך בארמית יצא ברחמנא משום דבארמית הוקבע רחמנא לשם וא" שבא אולי מלשון רחום מ"מ עשאוהו קביעות לשם וממילא עדיף מרחום בלה"ק שיעקר השם הוא ה' ואד'.

עכ"פ מפורש דמרי אינו שם דלא כדכתבת בשם החת"ס על גדרים שמרי כולא הוא שם דזה ודאי אין לחלק בין מרי כולא למריה דהאי פיתא. וגם לא כדכתבת דלא עדיף רחמנא מרחום.

וא"כ בשפות הלעז המצוין אצלינו רק שם גט הוא השם ולא שם אויבערשטער וכדומה ונוגז זה לענין שגוערין במזכירו לבטלה רק על שם גט וק לענין ברכה בלעז שהוא דוקא בשם גט ובאנגלית הוא דוקא שם גר'.

יידו.

משה פיינשטיין

סימן קעג

בדבר טייפ רעקארדער שנשמע ממנו פסוקים וברכות בשמות

י"ז אדר ראשון תשי"ז.

מע"כ ידידי מר ר' מיכאל קאסעל שליט"א.

בדבר הטייפ רעקארדער אם יש עליו איזה מזמור עם שמות וברכות אם מותר להעמיד שישמעו הפסוקים עם השמות והברכות, לע"ד איני רואה בזה דבר איסור שאיסור להזכיר שם שמים וברכה לבטלה הוא על האדם בפיו כדרך הדבור אבל לא ע"י עצים ואבנים אבל כשרוצים להעמיד שישמעו הטייפ רע' קארדער יהיה במקום נקי דכיון שישמעו הפסוקים והשמות הרי יהרהרו ממילא ואסור להרהר במקום מטונף. אבל לע"ד אסור להתחלה לעשות רעקארדער מפסוקים בשביל לשמוע הניגון להתענג מצד האיסור דעושה פסוק כמין זמר שהתורה חוגרת שק ועומדת לפני הקב"ה ואומרת לפניו רבש"ע עשאוני בניך ככנור שמנגנין בו לצים שאיתא בסנהדרין דף ק"א והוא עוד מעשה ליצנות מכ"ש. ואם עושה וער' קארדער כדי שע"י זה נוח להתינוק להתלמד מזה יש להתיר.

יודע כלום ממה שכתוב שם אינו שם כלל. ואף שע"י תיבות שלפניהם ושלאחריהם ניכר שהוא שם אין להחשיב ככותב את השם בזה כיון שאינו בהשם גופיה. ואף להלבוש שהביא רעק"א בתשובה סי' ע' דבתולה אות ד' על שם הויה להורות שצריך לקרותו יהודה הוא כמוחק את השם, מ"מ לעשותו לשם בכתיבת תיבות אחרות מסתבר שלא נעשה בזה דבלא כוונה לכתיבה כמו הכא ודאי הוא רק כמקרה בעלמא שנשמכו התיבות שלא היה משנה מכפי שבתחלה כגון באם אחד כתב תיבת שד' לכוונת שדי שהיה נקרא בקמץ וחיריק ואחד בלא כוונה כתב לפניו או לאחריו איזה תיבות שעתה מובן מזה לקרותו להשם ודאי פשוט שלא נעשה שם בזה אבל אף בכוונה מסופקני יותר נוטה שאינו כלום.

ולכן במדפיס שאינו יודע כלום שעוד גרע משלא בקדושה עייק בפ"ת סי' רע"ו סק"ט אין לחוש לכל השמות שכולן יש להם גם קריאה ופירוש אחר ורק בשם הויה יש לחוש בעתונים אם נכתב שלא באופן תרוף וגדוף. ואף שגם שם הויה מצינו לת"ק בשבועות דף ל"ה שבפרשת מיכה הם חול ופסק כן הרמב"ם בפרק ו' מיסודי התורה הלכה ט' עיין בכסף משנה ואם כן גם זה אין הכרח שהוא להשם מכל מקום לא ידוע זה לאינשי דלכל העולם ידוע ששם זה מיוחד להקב"ה. ולמעשה בעתונים איני בודק לראות אם יש שם שם משום שבכל השמות נוטה שאין לחוש לבד מהויה שלא מצוי כלל שידפיסו בעתונים.. אבל אם בדרך מקרה אני רואה בעתונים אף אחד מ' השמות אני מחמיר לקרוע אותו מקום מהעתון ולהצניעו לחומרא בעלמא כיון שלא מצאתי ראיה מפורשת לסברתי.

ומה שנסתפקת איזה שם לעז איתא בני"י דגוערין בו כשמזכירו לבטלה. הנה בברכות דף מ' מפורש בעובדא דבנימין רעיא דמריה דהאי פיתא אין כאן שם ורחמנא הוא שם ולכאורה איזה חלוק יש בזה. ולכן מוכרחין לומר דרק מה שקבעו בלשון הלעז שיהיה נחשב לשם הוא בדיון שם דלעז אבל מה שלא קבעו שיהיה זה להשם אינו בדיון שם אף שמתכוין והכל מבינים שהוא לשם. ובלשון ארמית קבעו תיבת רחמנא לחשיבות שם שכן קראו לה' בתפלות ובכל דבר אבל תיבת מרי לא נקבע להיות שם לכן אף שמתכוין לה' אינו בדיון שם. ולכן ניחא מה שפשוט שבלשון הקדש אם במקום ה' יאמר ברוך אתה רחום מלך העולם לא יצא דהוא כברכה בלא ה' שאינה ברכה. ועיין באו"ח סי' ה' שמשמע עוד שהתקנה היתה בכונת שם הויה וקריאת שם אד' וא"כ היה